A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A PÁRT XIII. KONGRESSZUSÁRA

KOSSUTH

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A PÁRT XIII. KONGRESSZUSÁRA

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A PÁRT XIII. KONGRESSZUSÁRA

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ / 1984

ISBN 963 09 2613 X
(3960)

Szocialista társadalmunk a legutóbbi öt esztendőben a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusán elfogadott határozatoknak megfelelően fejlődött. Népünk munkájának eredményeként előbbre léptünk a társadalmi haladás útján.

Hazánkban a szocialista társadalmi rend, a dolgozó nép hatalma szilárd. A szocialista nemzeti egység erős, a belpolitikai helyzet kiegyensúlyozott. Népünk békében, biztonságban él, magáénak vallja, támogatja a párt politikáját. Az elmúlt években is gyarapodott az ország, megőriztük legfontosabb vívmányainkat, javítottuk a népgazdaság egyensúlyát. Magasabb fokra emelkedett az állampolgárok politikai tudata, műveltsége.

A Magyar Szocialista Munkáspárt betölti társadalomirányító szerepét, felelősséggel szolgálja a népet, a szocialista hazát, a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke nemzetközi ügyét. Reálisan mérlegeli a szocialista építőmunka eredményeit és gyengeségeit, s a marxizmus—leninizmus alkalmazásával, az ország adottságainak figyelembevételével, minden felelős társadalmi tényező bevonásával, népünk alkotó erejében bízva dolgozza ki a milliók boldogulását segítő megoldásokat és módszereket.

A Központi Bizottság javasolja, hogy a XIII. kongresszus hagyja jóvá az elvégzett munka értékelését, erősítse meg a párt politikai irányvonalát.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XIII. kongresszusa abban az időpontban ülésezik, amikor népünk a történelmi sorsforduló, felszabadulásunk 40. évfordulóját ünnepli. Négy évtized telt el azóta, hogy a Szovjetunió hadserege, amely a második világháborúban a legtöbb áldozatot hozta és a fasizmus elleni harc fő terhét viselte, a szövetséges hatalmak csapataival együtt győzelmet aratott. A szovjet katonák, a szovjet nép fiai szabadították fel hazánkat a hitleri csapatok megszállása alól. Magyarország történetében új korszak kezdődött, államunk függetlenné vált. Népünk élni tudott a szabadsággal, megdöntötte a tőkések és földbirtokosok hatalmát, hozzákezdett az új társadalmi rend építéséhez.

A felszabadulás óta korszakos jelentőségű eredmények születtek: a népi hatalom kiépítése, megvédése és megszilárdítása; a termelőeszközök köztulajdonba vétele; a tervgazdálkodás megvalósítása, az ipar nagyarányú fejlődése, a mezőgazdaság szocialista átszervezése; a teljes foglalkoztatottság; a népgazdaság irányításának korszerűsítése; a szocialista demokrácia kibontakozása, a nemzeti egység megteremtése; az állampolgárok általános, politikai és szakmai műveltségének növekedése; az életszínvonal emelkedése, a szociális ellátottság széles körű kiterjedése, az emberek életmódjának alapvető átalakulása.

A párt és a nép közös erőfeszítésével leküzdöttük a súlyos társadalmi, gazdasági, kulturális elmaradottságot, hazánk a társadalmi haladás élvonalába került.

Az utóbbi években nehezebbé váltak a szocialista építőmunka feltételei. Az intenzív gazdasági fejlődésre való átállás bonyolult feladatai, a fejlődéssel együtt járó ellentmondások, a nemzetközi helyzet feszültségei, a világgazdaságban végbemenő változások és mindennek következtében a gazdasági növekedés

lassulása, az életszínvonal stagnálása nagy próbatétel elé állította pártunkat és népünket. A nehezebb helyzetben jobban látszanak a társadalmunkban még meglevő indokolatlan egyenlőtlenségek, a szocialista elvekkel ellentétes jelenségek és saját munkánk gyengeségei is.

A XIII. kongresszus feladata, hogy a párt egész tagságának részvételével s a hazáért felelősséget vállaló állampolgárok közreműködésével kidolgozza a nehézségek és az akadályok leküzdésének, a szocialista építés folytatásának világos programját. A következő években az a legfontosabb teendőnk, hogy a társadalmi élet minden területén következetes munkával feltárjuk és hasznosítsuk a szocialista rendszerben levő hatalmas erőforrásokat: népgazdaságunk teljesítőképességének növelésével, a gazdasági fejlődés fokozatos élénkítésével megteremtsük az életszínvonal emelésének, az életkörülmények javításának, a társadalmi igazságosság jobb érvényesítésének anyagi feltételeit; demokratikus intézményeink fejlesztésével a szocialista célok jegyében tovább erősítsük a nemzeti egységet.

I.
A NEMZETKÖZI HELYZET, KÜLPOLITIKÁNK

A nemzetközi viszonyok alakulását alapvetően a szocializmus és a kapitalizmus küzdelme és versenye határozza meg. Ugyanakkor a különböző társadalmi berendezkedésű országok közös érdeke, hogy a két világrendszer küzdelme a békés egymás mellett élés keretei között folyjon. Napjainkban, amikor a világban rendkívül sok tömegpusztító eszköz halmozódott fel,

a népek közös érdeke a béke megőrzése, a fegyverkezési verseny megállítása, a termonukleáris és más tömegpusztító fegyverek betiltása, a leszerelés.

Az utóbbi években a nemzetközi életben felerősödtek a kedvezőtlen irányzatok. Az imperialista körök megkísérlik, hogy elfojtsák a politikai és gazdasági függetlenségükért küzdő népek harcát, megakadályozzák a társadalmi haladás erőinek gyarapodását, és feltartóztassák a szocialista eszmék térnyerését. Különösen veszélyes az a törekvésük, hogy megbontsák a két szövetségi rendszer közötti katonai erőegyensúlyt, amelynek fenntartása a világbéke megőrzésének alapvető feltétele.

Kedvezőtlenül hat a nemzetközi helyzetre az imperializmusnak az a törekvése, hogy korlátozza a különböző társadalmi rendszerű országok közötti egyenjogú kapcsolatokat. A kedvezőtlen folyamatokat erősíti a tőkés világgazdaság tartós válsága, a politikai indíttatású gazdasági protekcionizmus és megkülönböztetés gyakorlata. Egyes tőkés országokban az antikommunizmus az állami politika rangjára emelkedett.

A nemzetközi biztonságot fenyegetik a világ különböző térségeiben meglevő helyi válságok, fegyveres konfliktusok. Igazságos és tartós rendezésüket gyakran akadályozza a növekvő méretű imperialista beavatkozás.

A kedvezőtlen jelenségek ellenére is megvan a lehetőség az emberiséget fenyegető veszélyek elhárítására. Ennek legfőbb biztosítéka a Szovjetunió, a szocialista közösség ereje és következetes békepolitikája. A szocialista országok, a békéért síkraszálló néptömegek, a reálisan gondolkodó polgári politikusok erőfeszítéseinek eredményeként a feszültebbé vált vi-

lághelyzetben is bízhatunk az enyhüléshez való visszatérésben.

1. A Magyar Népköztársaság a többi szocialista országgal összehangolt, aktív külpolitikai tevékenységével a nemzetközi élet pozitív irányzatait erősíti, és hozzájárul a világbékét fenyegető veszélyek elhárításáért folyó küzdelemhez.

A szocialista országok alapvető érdeke, hogy a feszültebbé váló helyzetben erősítsék egységüket. A világbéke megőrzésének jelentős tényezője a Varsói Szerződés szervezete, amelynek keretében a tagországok összehangolják fő külpolitikai céljaikat, és megteszik a szükséges védelmi intézkedéseket. A szervezet kezdeményezései és a tagállamok nemzetközi tevékenysége egyaránt szolgálják a békés egymás mellett élés politikáját, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalásos rendezését, a világpolitikai feszültségek csökkentését, a béke, a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás egyetemes ügyét.

Az intenzív gazdasági fejlődés meggyorsításához fűződő érdekek, a nemzetközi politikai és világgazdasági feltételek megkövetelik, hogy a szocialista országok a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében korszerűsítsék együttműködésüket, fejlesszék a szocialista gazdasági integrációt.

2. A tőkés világ viszonyait továbbra is a kapitalizmus általános válságának mélyülése határozza meg. Nő a munkanélküliség, fokozódik a tömegek létbizonytalansága. Egyes fejlett kapitalista országokban megerősödtek a jobboldali, konzervatív irányzatok, de a politikai erőviszonyok összességükben nem változtak lényegesen.

A legutóbbi években növekedtek a vezető tőkés központok gazdasági, politikai érdekellentétei. Az erőpolitika híveivel, a fegyverkezési verseny folytatá-

sát sürgető szélsőséges körökkel szemben a tőkés világ, elsősorban Nyugat-Európa politikai és gazdasági vezető köreinek egy része síkraszáll az enyhülési folyamat fenntartása, a különböző társadalmi rendszerű államok kölcsönösen előnyös együttműködése mellett.

3. A világhelyzet alakulásában növekvő szerepe van a politikai és gazdasági függőségben élő népek szabadságtörekvéseinek, antiimperialista harcának. A nemzetközi élet kedvezőtlen folyamatai és a világgazdaság tartós problémái különösen hátrányosan érintik a fejlődő országokat. A fejlett tőkés országok gazdasági és politikai nyomással, katonai fenyegetéssel, ellentétek szításával, esetenként nyílt beavatkozással próbálják fenntartani vagy visszaszerezni befolyásukat.

Különösen erős nyomás nehezedik azokra a fejlődő országokra, amelyek a társadalom haladó, szocialista irányú átalakításának útját választották. Ezek az országok törekvéseik megvalósításában, belső fejlődésük meggyorsításában, a valódi gazdasági és politikai függetlenség megteremtésében támaszkodnak a szocialista országokra.

A fejlődő országok népei mind határozottabban síkraszállnak, hogy külső beavatkozástól mentesen maguk irányíthassák sorsukat, s javuló feltételekkel kapcsolódhassanak be a nemzetközi gazdasági munkamegosztásba.

4. A Magyar Népköztársaság a szocialista országok közösségének szilárd tagja. Külpolitikájának a jövőben is legfőbb célja, hogy hozzájáruljon a béke és a társadalmi haladás egyetemes ügyéhez, s ezáltal is kedvezőbb nemzetközi feltételeket teremtsen a szocialista építőmunkához. Szövetségeseinkkel együttműködve a magunk lehetőségeivel is elő kíván-

juk segíteni a nemzetközi feszültség csökkentését, a békés egymás mellett élés politikájának érvényesülését.

Hazánk számára különösen fontos Európa békéjének és biztonságának megóvása. Folytatjuk erőfeszítéseinket a helsinki záróokmányban foglaltak érvényesítéséért. Arra törekszünk, hogy a nemzetközi tárgyalásokon igazságos, az összes részt vevő állam népének javát szolgáló megállapodásokat érjenek el.

Közös elveink, alapvető érdekeink és céljaink azonossága jegyében tovább fejlesztjük kapcsolatainkat a testvéri szocialista országokkal. Az élet minden területén erősítjük barátságunkat és együttműködésünket. Azon munkálkodunk, hogy kapcsolataink bővülése, egymás tapasztalatainak megismerése és hasznosítása minél jobban segítse építőmunkánkat.

Különösen fontos a magyar—szovjet barátság elmélyítése, a két ország és népei együttműködésének további gazdagítása. Ez elsőrangú nemzeti érdekünk. Pártjainkat, országainkat, népeinket összekapcsolja a közös elvek, az alapvető célok és érdekek azonossága, összekötik az internacionalizmus és a barátság erős szálai. A Szovjetunió ma is, és a jövőben is hazánk függetlenségének, szocialista építőmunkánknak a legbiztosabb nemzetközi támasza.

Pártunk és népünk szolidáris a fejlődő országokkal. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk a haladó, a szocialista orientációjú államokra, lehetőségeinkhez képest segítjük őket, hogy a maguk választotta utat követhessék. Támogatjuk a demokratikus, haladó erők harcát, amelyet a diktatórikus és fajüldöző rendszerek ellen folytatnak.

A nemzetközi feszültség mérséklése, az enyhülés eredményeinek megőrzése és továbbfejlesztése, a gazdasági, műszaki-tudományos, kulturális és más kap-

csolatokban rejlő előnyök kiaknázása érdekében a párbeszéd fenntartására, az együttműködés folytatására törekszünk a fejlett tőkés országokkal. Kapcsolatainkat a békés egymás mellett élés elveinek szellemében, az egyenjogúság, a kölcsönös előnyök alapján, a közös érdekek figyelembevételével és velük összhangban alakítjuk.

A béke és a leszerelés ügyének előmozdításában jelentős szerepet játszanak a magyar társadalmi szervezetek és mozgalmak, valamint a magyarországi egyházak. Felelősségteljes és kezdeményező nemzetközi tevékenységük kifejezi, hogy a magyar nép támogatja pártunk és kormányunk külpolitikai törekvéseit.

Külpolitikai tevékenységünk eredményességének legfontosabb hazai biztosítéka népünk támogatása, társadalmi rendszerünk szilárdsága, a szocializmus sikeres építése.

II.
TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI VISZONYAINK

Népünk a párt vezetésével a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa óta nagy és eredményes munkát végzett. Társadalmi és politikai rendszerünk, a népi hatalom és legfőbb politikai alapja, a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság szövetsége szilárd. Szövetségi politikánkat folytatva megőriztük és fejlesztettük a szocialista nemzeti egységet. Szélesedett a szocialista demokrácia.

1. Társadalmi rendszerünk alapja a termelőeszközök szocialista — állami és szövetkezeti tulajdona. Szocialista rendszerünk erősítése megköveteli a

társadalmi tulajdon gyarapítását, fokozott védelmét és előnyeinek teljesebb kihasználását.

Államunk elismeri és védi a munkával, a törvényes úton szerzett személyi tulajdont.

2. A társadalom alapvető osztályainak és rétegeinek közeledési folyamata nagymértékben előrehaladt. Az életszínvonal, a műveltség, az életmód területein azonban még számottevő különbségek vannak társadalmunkban, s ezek csökkentéséért a jövőben is következetesen munkálkodni kell.

A munkásosztály társadalmunk vezető ereje. Politikai elkötelezettsége, aktivitása és helytállása meghatározó társadalmunk stabilitása és fejlődése szempontjából. Szakképzettsége az elmúlt években is gyarapodott, tovább csökkent a fizikai és a szellemi munka közti különbség. A korábbinál erőteljesebb a differenciálódás a szakképzettség, a teljesítmény, a munka- és a lakóhely különbözősége miatt. A műszaki fejlődés megköveteli a munkások szakképzettségének, műveltségének további növelését. Fokozni kell a munkások bevonását a közéletbe, a vállalatok irányításába.

A szövetkezeti parasztság a munkásosztály szilárd szövetségese. Helyzetében, összetételében és gondolkodásmódjában minőségi változások következtek be. A paraszti munka jellege nagymértékben átalakul, hagyományos elemei visszaszorulnak, szélesedik az iparszerű tevékenység, nő a szakképzettség szerepe. Kedvező irányban változik a paraszti életmód. A falu és a város közti különbség csökken.

Az értelmiség egyre fontosabb szerepet tölt be társadalmunkban. A fejlődéssel együtt jár, hogy számaránya emelkedik, nő a magasfokú képzettséget igénylő szellemi munka jelentősége. A társadalom szellemi teljesítőképességét tovább kell gyarapíta-

nunk, és a szellemi erőforrásokkal ésszerűbben kell gazdálkodnunk. Növelni kell az értelmiségi munka társadalmi megbecsülését, s elő kell segíteni az értelmiség közéleti aktivitásának és alkotó készségének nagyobb mértékű kibontakozását.

Növekedett a termelésben és az igazgatásban foglalkoztatott alkalmazottak, szakemberek száma. A velük szemben támasztott szakmai, politikai követelmények egyre nagyobbak. Munkájuk, ügyszeretetük, magatartásuk jelentősen befolyásolja a gazdálkodás színvonalát, az igazgatás hatékonyságát, és kihat a társadalom közérzetére.

A kisárutermelők, a kisiparosok, a kiskereskedők aránya valamelyest növekedett. A magánszektor aránya a nemzeti jövedelem termelésében és a foglalkoztatottak körében egyaránt 4-5 százalék. Valóságos társadalmi igényeket elégít ki, hasznos szerepet tölt be a társadalom életében.

Szövetségi politikánk változatlan célja társadalmunk különböző osztályainak és rétegeinek, egész népünk összefogása a szocialista haza építése érdekében.

3. A nők egyenjogúságának érvényesítésében további eredményeket értünk el, de nem lehetünk elégedettek. Sokrétű feladataik ellátása jelentős terheket ró rájuk. Szakmai előrejutásuk és jövedelmük esetenként indokolatlanul elmarad a férfiakétól. Változatlanul kevés nő tölt be vezető munkakört. Ezért fokoznunk kell erőfeszítéseinket, hogy társadalmi és gazdasági eszközökkel könnyítsünk a nők összetett gondjain, a gyermeknevelléssel, az anyasággal, a háztartással, a munkavállalással, a családban elfoglalt szereppel és a közéletiséggel együtt járó terhein. A nők egyenlő esélyeinek érvényesülését szakképzett-

ségük, politikai és általános műveltségük növelésével is elő kell segíteni.

4. A fiatalok nagy részének szakképzettsége, általános műveltsége magasabb az előző korosztályokénál, s jelentős részüket a munkával szemben tanúsított igényesség, ideológiai és közéleti érdeklődés jellemzi. Nagy többségük becsületesen tanul, dolgozik, teljesíti honvédelmi kötelezettségét. Sok fiatal elkötelezetten és felelősséggel vállal közéleti tevékenységet.

Az ifjúság szocialista szellemű nevelése, az önálló életre való felkészítése az egész társadalom feladata. Ez azt igényli, hogy a család, az oktatási intézmények, a munkahelyi kollektívák, az állami szervek, a fegyveres erők és testületek, a párt- és a társadalmi szervezetek és az ifjúsági szövetség céltudatosan összehangolja munkáját. Fejleszteni kell a fiatalok felelősségérzetét önmaguk sorsáért.

Pontosabban meg kell határozni az ifjúsági problémák körét, jobban figyelembe kell venni az egyes ifjúsági korosztályok és rétegek sajátosságait, érdeklődését, törekvéseit.

A párt történelmi vívmányaink megőrzésére, fejlesztésére és gyarapítására, a szocializmus eredményes építésére hívja az ifjúságot. Segíti a fiatalokat, hogy felelősen vehessenek részt az ország fejlődését szolgáló feladatok megoldásában, több lehetőséget kapjanak tudásuk alkalmazására és gyarapítására.

5. Az idősebb — már nyugdíjban levő — nemzedékek a néphatalom kivívásának, a szocializmus megalapozásának és építésének részesei voltak. Munkájuk, áldozatvállalásuk testet ölt szocialista fejlődésünk eredményeiben. Közülük sokan ma is aktívan tevékenykednek. Fontos társadalmi érdekünk, hogy tapasztalataikat hasznosítsuk, a közéletben való

részvételüket segítsük. Kötelességünk, hogy figyelemmel kísérjük helyzetüket, s ahol szükséges, könnyítsünk az idős korral járó terheken.

6. A jövőben is arra kell törekedni, hogy a különböző világnézetű, nem vallásos és vallásos dolgozók együtt munkálkodjanak céljaink eléréséért. Népünk javát szolgálja, hogy az állam és az egyházak viszonya rendezett. A párt nagyra értékeli, hogy a magyarországi egyházak és felekezetek közösen lépnek fel, vállalnak felelősséget a haza gyarapításáért, az emberiség sorsáért, a békéért.

7. A nemzetiségek hazájuknak tekintik a Magyar Népköztársaságot. Egyenjogúságukat, anyanyelvük ápolását, kultúrájuk fejlesztését — számarányuktól függetlenül — a jövőben is biztosítani kell. Elismerjük és a továbbiakban is támogatjuk a nemzetiségi szövetségek munkáját.

A nemzetiségeknek fontos szerepük van a magyarok és a szomszéd népek közötti barátság fejlesztésében. Természetesnek tartjuk és elősegítjük a velük azonos anyanyelvű nemzetekkel épülő kapcsolataikat. Hasonlóképpen természetes igénynek tartjuk, hogy a szomszédos országok magyar nemzetiségű állampolgárai is ápolhassák anyanyelvüket, fejleszthessék nemzeti kultúrájukat, s hozzájáruljanak népeink barátságának, országaink együttműködésének erősítéséhez.

8. A népesedés alakulása nagy fontosságú nemzeti ügy. Összehangolt állami és társadalmi erőfeszítésekkel el kell érni, hogy a népesség csökkenése mérséklődjön, hosszabb távon pedig a száma növekedjen, a korösszetétel javuljon.

Fontos feladat népünk egészségi állapotának javítása, az életmód egészségesebbé tétele a társadalom minden rétegében, különösen a fiatalok körében.

Nagy gondot kell fordítani az alkoholizmus és az egészségre ártalmas más káros jelenségek visszaszorítására.

9. A család szerepe meghatározó a gyermekekről való gondoskodásban, a fiatalok nevelésében, a nemzedékek összetartásában, a közösségi életmód formálásában. A szülők felelősek, hogy gyermekeik jó családi légkörben nevelkedjenek, megszerezzék azokat az ismereteket, elfogadják azokat az erkölcsi értékeket és normákat, amelyek szükségesek a társadalmi beilleszkedéshez, a kiegyensúlyozott élethez. Mindez azt is szükségessé teszi, hogy államunk és társadalmunk jobban segítse és védje a család intézményét.

10. Az elmúlt években tovább erősödött szocialista államunk. Javult az irányító testületek, szervek, a tanácsok munkája. A választási rendszer módosításával szélesedik a szocialista demokrácia. A járások megszüntetésével egyszerűsödött az igazgatás szervezete, nőtt a helyi tanácsok önállósága. A szocialista államnak a jövőben is kiemelkedően fontos feladata a szocialista vívmányok védelme és fejlesztése, a gazdasági és a kulturális építés szervezése.

Az országgyűlésnek mint a legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti testületnek növekedjen az ország életében betöltött szerepe. Szélesedjen törvényalkotó munkája. Következetesebben érvényesüljenek alkotmányos funkciói a kormányzati tevékenység meghatározásában, ellenőrzésében. Az országgyűlés váljon még inkább a nyílt és aktív politikai eszmecsere fórumává.

A tanácsoknak — népképviseleti, önkormányzati és államigazgatási szerveinknek — fontos feladataik vannak társadalmunkban. Növekedjen önállóságuk,

hatáskörük és felelősségük a terület- és településfejlesztésben, a lakosság szükségleteinek kielégítésében. A tanácsok döntéseik előkészítésébe, a lehetséges döntési változatok megvitatásába jobban vonják be a lakosságot.

Tovább kell fejleszteni a kormányzati munkát. Az államigazgatás központi, területi és helyi szervezete, eljárási rendje, döntési rendszere és munkamegosztása tartson lépést a társadalmi igényekkel és követelményekkel. Folytatni kell a hatáskörök és a velük járó felelősség decentralizálását, fejleszteni a helyi szervek, testületek működésének demokratizmusát. Az államigazgatási feladatokat kisebb létszámú, de jobban képzett és megbecsült közalkalmazottak lássák el. Nagyobb nyilvánosságot kell adni az államigazgatási munkának, erősíteni szükséges testületi és társadalmi ellenőrzését. Érzékelhető javulást kell elérni a lakosság ügyeinek intézésében, a bürokrácia visszaszorításában.

Az állami szervek igényeljék a társadalmi és tömegszervezetek közreműködését, támaszkodjanak tapasztalataikra, támogassák a lakosság öntevékenységét, kezdeményezéseit, következetesen érvényesítsék a közérdeket.

11. Folytatni kell a szocialista demokrácia fejlesztését a társadalmi élet minden területén, az államéletben, a munkahelyen, a társadalmi szervezetekben, mozgalmakban, a lakóhelyi közösségekben.

A gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztése, a vállalatvezetési formák bővítése erősítse a társadalmi tulajdonban levő termelőeszközök hatékony működtetéséért érzett felelősséget, a gazdasági tevékenység demokratikus ellenőrzését, növelje a dolgozók aktív közreműködését a döntésekben, tegye lehetővé a munkahelyi demokrácia teljesebb érvényesülését.

A dolgozók minél szélesebb körét kell bevonni a közügyekbe. A közélet fórumain bátorítani kell a résztvevők politikai aktivitását, erősíteni a társadalmi ügyekben való illetékességük és felelősségük tudatát. Javítani kell az állampolgárok tájékozottságát. Legyen több lehetőségük, hogy véleményükkel befolyásolják nagy horderejű elhatározások kialakítását, s érdemben részt vegyenek a társadalmi-politikai döntések előkészítésében.

Az érdekek egyeztetésének olyan módszerét és mechanizmusát kell kialakítani, amely felszínre hozza az eltérő érdekeket, lehetővé teszi jobb összehangolásukat, egyben biztosítja a közérdek elsőbbségét. Minden állampolgár számára világossá kell tenni, hogy egyéni érdekeinek érvényesítését a közérdek szolgálatával és figyelembevételével érheti el.

12. Társadalmi rendszerünk fejlődésének lényeges feltétele, hogy erősítsük az állampolgári fegyelmet, elősegítsük a jogok és a kötelességek együttes érvényesítését. Az állampolgárok nagy többsége tiszteletben tartja a törvényeket, erkölcsi normáink szerint él és dolgozik, teljesíti kötelességét, gyakorolja jogait. Ugyanakkor szaporodnak a törvénybe ütköző, az erkölcsi normáinkat sértő jelenségek: a fegyelem lazulása, a felelőtlenség, a köztulajdon hanyag kezelése, a jogtalan haszonszerzés s a mindezekkel szemben elnéző magatartás.

A párt-, állami és társadalmi szervek — a közvélemény támogatására is építve — határozottan és erélyesen lépjenek fel a negatív jelenségek visszaszorításáért, a bűncselekmények megelőzéséért, a törvények megtartásáért és megtartatásáért. Különösen fontos a közélet tisztaságának megóvása, a következetes harc a hatalommal való visszaélés, a személyi összefonó-

dások, a protekció, a korrupció minden megnyilvánulása ellen.

13. A belügyi szervek a lakosság, az önkéntes közreműködők segítségével védik a társadalom rendjét, a közbiztonságot; az ügyészségek és a bíróságok alkotmányos rendeltetésüknek megfelelően tevékenykednek. Fontos feladatuk, hogy tegyenek határozott intézkedéseket a bűnözés megelőzésére, csökkentésére, őrködjenek a törvények mindenki számára kötelező megtartásán. A felelősségre vonás legyen gyorsabb, a büntetés mértéke álljon arányban a bűncselekmények társadalmi veszélyességével.

A magyar néphadsereg szövetségi rendszerünk keretében, népünk széles körű támogatásával megbízhatóan őrködik hazánk biztonságán, méltó fegyvertársa a Varsói Szerződés hadseregeinek.

A munkásőrség önkéntes szolgálatával példát mutat áldozatkészségből, a szocializmus iránti elkötelezettségből.

A jövőben is gondoskodni kell szocialista hazánk biztonságáról, az ország honvédelméről, a fegyveres erők és testületek korszerűsítéséről, személyi állományának magas fokú felkészítéséről.

III.
A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKA

A népgazdaság az elmúlt években a XII. kongresszuson meghatározott gazdaságpolitikai irányvonalnak megfelelően fejlődött. Ez dolgozó népünk szorgalmának, tehetségének, áldozatvállalásának, valamint a párt-, állami és társadalmi szervek együttes erőfeszítésének jelentős eredménye.

A gazdasági építőmunka külső feltételei a számba-

vehetőnél is kedvezőtlenebbül alakultak. A nyolcvanas években tovább tart a tőkés világgazdaság válsága. A magyar gazdaság számára is veszteségeket okoz a gazdasági protekcionizmus és diszkrimináció erősödése. A nemzetközi pénzügyi válság, a kamatlábak lényeges emelkedése, az ismétlődő cserearány-veszteségek nagymértékben megnövelték terheinket, és veszélyeztették fizetőképességünket.

Az 1970-es években a világgazdaságban végbement változások tartós jellegét késedelmesen ismertük fel. Gazdaságpolitikánk fő célja az volt, hogy elhárítsuk e változások negatív hatását az életszínvonalra és gazdaságunk fejlődésére. Egyoldalúan előtérbe állítottuk a vállalati gazdálkodás stabilitását, fenntartottuk a viszonylag magas növekedési ütemet, folytatódott az életszínvonal emelkedése. Az ország kiadásai éveken át jelentősen meghaladták a bevételeket. A hiányt hitelek felvételével pótoltuk, s ez végső soron a népgazdaság külső egyensúlyának romlását, az adósságállomány nagymérvű növekedését idézte elő.

Az elmúlt öt esztendő gazdálkodását végigkísérte az a küzdelem, melyet az ország külgazdasági egyensúlyának javításáért, fizetőképességünk megőrzéséért folytattunk. Az erőfeszítések eredménnyel jártak.

A párt- és az állami vezetés az elmúlt években eredményesen irányította az ország gazdasági életét. A XII. kongresszuson kitűzött legfőbb gazdaságpolitikai célok teljesülnek. Népgazdaságunk szilárdnak, teherbírónak, működőképesnek bizonyult, egyensúlya javult. Bővültek és korszerűsödtek a szocializmus anyagi-műszaki alapjai, gyarapodott a nemzeti vagyon. A termelékenység a nemzeti jövedelmet meghaladó ütemben növekedett. Csökkent a fajlagos anyag- és energiafelhasználás, a termeléshez felhasznált import. A népgazdaság jobban igazodott az in-

tenzív gazdasági fejlődés követelményeihez, a gazdálkodás rugalmasabbá vált.

A párt kezdeményezte az 1968-ban bevezetett gazdasági reform továbbfejlesztését, a gazdaságirányítási rendszer valamennyi elemének korszerűsítését. A szocialista tervgazdálkodás keretében működő gazdasági mechanizmus a hatékonyság javításának fontos eszköze. Növeli a vállalatok önállóságát, segíti a kezdeményezőkészség és a vállalkozói magatartás kibontakozását, fokozza a dolgozók érdekeltségét a jobb teljesítményekben.

Fejlődött a szocialista szektorhoz kapcsolódó kiegészítő-kisegítő tevékenység. Intézkedéseket hoztak a szocialista gazdálkodástól idegen, káros jelenségek, a tisztességtelen gazdálkodás és haszonszerzés visszaszorítására, a fegyelem megszilárdítására, de ezek hatása még kevéssé érzékelhető.

Az ipar termelése bővült, a termelékenység dinamikusan nőtt, a termelés szerkezete korszerűsödött. Nemzetközileg is elismerik a magyar járműipart, alumíniumtermelést, gyógyszereket és kozmetikumokat, orvosi műszereket, valamint a híradás- és vákuumtechnika termékeit. Számos ipari vállalat figyelemre méltó eredményeket ért el. A szűkösebb behozatali lehetőségek ellenére az ipar zömében kielégítette a belső igényeket, és mind szocialista, mind tőkés viszonylatban bővítette a kivitelt. A nemzetközi versenyképesség javulásához, a műszaki színvonal jelentős emeléséhez azonban még nem sikerült megteremteni a szükséges feltételeket.

A mezőgazdaság nemzetközi mércével mérve is jó eredményeket ért el. A gabonatermesztés hozamait tekintve a világ élvonalába kerültünk. Az ágazat kielégítette a lakosság igényeit, és jelentősen hozzájárult a külső egyensúly javításához. A termelés a terv

előirányzatainak megfelelően alakult. Fejlődött az agrotechnika. Emelkedtek a növénytermesztés és az állattenyésztés hozamai. Nagyobb az összhang a mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripari feldolgozás között.

A nemzeti jövedelem növekedése némileg elmaradt a tervezettől. Ezért csak a belföldi felhasználás visszafogásával lehetett a fizetőképességet fenntartani, a külgazdasági egyensúlyt javítani. A beruházások szükséges csökkentése szűkítette a népgazdaság technikai fejlesztésének lehetőségeit, ezért hosszabb távon nem tartható fenn.

A következő években élénkíteni kell a gazdasági fejlődést. Az intenzív gazdálkodás erőteljes és sokoldalú kibontakoztatásával, a gazdaságban rejlő tartalékok teljesebb hasznosításával olyan megalapozott gazdasági növekedést kell elérni, amely lehetővé teszi az egyensúly további javítását, a népgazdaság anyagi-műszaki alapjainak fokozatos és széles körű megújítását, a népjólét emelését.

A fejlődés meggyorsításához szükséges feltételek adva vannak vagy megteremthetők. Terjed és erősödik a követelményekhez igazodó felelős gazdálkodás. Folyamatban van az ehhez szükséges irányítási és intézményrendszer kialakítása. Nagy tartalékaink vannak az energia- és anyaggazdálkodásban, a minőség javításában, a gazdálkodási, a munka- és technológiai fegyelem erősítésében, a szervezettség javításában. Mindezek a gazdasági fellendülés új forrásait nyithatják meg.

A VII. ötéves terv legyen a megalapozott gazdasági növekedés és fejlődés programja, amely lehetővé teszi társadalmi és gazdaságpolitikai céljaink elérését.

1. A VII. ötéves tervidőszak legfontosabb gazdaságpolitikai célja az intenzív fejlődés kiterjesztése a termelési folyamat minden elemére. Fokozni kell a gazdaság jövedelemtermelő képességét. Adottságainkhoz, a hazai és a külpiaci kereslethez jobban igazodva meg kell gyorsítani a termelési szerkezet átalakítását. Alapkövetelmény, hogy a termékek minősége közelítsen a műszaki-technikai haladás mai nemzetközi színvonalához, s mind nagyobb része érje is el. Fontos, hogy hazai természeti erőforrásainkat fokozottan és ésszerűbben hasznosítsuk, a termelést szolgáló infrastruktúrát fejlesszük. A jövedelmező gazdálkodás legyen a cselekvés általános normája. Javítani kell a munka szervezettségét, fegyelmét, kulturáltságát, a gazdálkodó szervezetek alkalmazkodóképességét és vállalkozókészségét, a vállalatok közötti együttműködést.

Meg kell gyorsítani a műszaki fejlesztést, növelni kell a fejlesztő tevékenység eredményességét. A vállalatokat jobban ösztönözzük a tudományos eredmények és a hasznos újítások gyorsabb alkalmazására, a korszerű technológiák és munkaszervezési módszerek bevezetésére. Bővüljön lendületesebben a gazdaságosan előállítható termékek gyártása. Gyökeres fordulatot kell elérni a nem gazdaságos, tartósan veszteséges termelés gazdaságossá tételében, illetve korlátozásában.

A feltételek megteremtésével növekedjen a beruházásokra fordított összegek aránya. Előtérbe kell állítani azokat a beruházásokat, amelyek az intenzív fejlődés gyorsítását, a technikai haladást, a meglevő termelőeszközök jobb kihasználását, a ráfordítások csökkentését szolgálják. Legyen nagyobb a gazdálkodó egységek, az egyének érdekeltsége, és érvényesüljön jobban a felelősségük is, hogy a beruházások mi-

nél gyorsabban, jó minőségben, a legcélszerűbb kivitelezésben, a legkisebb ráfordítással valósuljanak meg.

2. Az iparnak meghatározó szerepe van a nemzeti jövedelem növelésében, a népgazdaság anyagi-műszaki bázisának felújításában, a különböző ágazatok és a lakosság korszerű ipari termékekkel való ellátásában, az életkörülmények javításában.

Adottságainknak és a nemzetközi műszaki-gazdasági fejlődési tendenciáknak megfelelően az iparfejlesztésben mindenekelőtt néhány kiemelt területre célszerű összpontosítani erőinket: az elektronika fejlesztésére és elterjesztésére; a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban jól alkalmazható gépek, berendezések, vegyipari termékek gyártására és a biotechnikai eljárások kifejlesztésére; természeti kincseink komplex, gazdaságos hasznosítására; az energiát, a nyersanyagokat takarékosan feldolgozó technológiák bevezetésére, az ezeket szolgáló berendezések gyártására és üzembe állítására. Erőteljesebben folytatódjék az energiatakarékosságra, a hulladékok és másodlagos nyersanyagok hasznosítására kidolgozott központi programok végrehajtása.

Az ipari vezetés a jelentősebb iparpolitikai célok kiemelésével, a nemzetközi együttműködés szervezésével, állami akcióprogramok kidolgozásával segítse a hatékonyan működő vállalatok gyorsabb fejlődését, a gazdaságtalan termelés visszaszorítását.

Az ipari szövetkezetek iparpolitikánkkal összhangban fejlesszék termelésüket. Vállaljanak nagyobb részt a hazai termelői és lakossági kereslet kielégítésében, az export bővítésében. A kisipar továbbra is segítse a lakosság szolgáltatási igényeinek kielégítését, az áruellátás javítását.

Az építőipar termelési szerkezete igazodjon jobban a kereslethez. Gyökeresen javuljon a gazdálkodás, a

munkafegyelem, a munka szervezettsége. Meg kell követelni az építési határidők megtartását, a jó minőségű kivitelezést. Az építőipar alkalmazkodjon az igényekhez, a lakásépítés legyen továbbra is kiemelt feladata. Az építőanyag-ipar bővítse a korszerű, jó minőségű anyagok kínálatát. A kereslet és a kínálat összhangját segítse elő a vállalkozói magatartás szélesebb körű érvényesülése, a vállalati szervezet korszerűsítése, a műszaki fejlesztés gyorsítása.

3. Folytatjuk agrár- és szövetkezetpolitikánkat. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar összehangolt fejlesztése, termelésének a kereslethez jobban igazodó növekedése továbbra is biztosítsa a lakosság élelmiszerellátását, és járuljon hozzá az export bővítéséhez. Mezőgazdaságunk a hozamok növelésével és a fajlagos ráfordítások csökkentésével fokozza jövedelmezőségét. Tovább kell javítani a termelés anyagi-műszaki feltételeit.

A termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok változatlanul meghatározó szerepet töltenek be a mezőgazdasági termelés fejlődésében. Növeljék alap- és kiegészítő tevékenységük eredményességét. Társulásaik továbbra is biztosítsák a gazdasági és a szellemi erők célszerűbb koncentrálását, a fejlesztési források ésszerű áramlását. Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni, hogy a kedvezőtlen természeti adottságú üzemek termelési szerkezete és technikai felszereltsége jobban igazodjon adottságaikhoz, gazdálkodásuk eredményesebbé váljon.

A termelési és értékesítési biztonság növelésével ösztönözni kell a háztáji és kisegítő gazdaságok termelésének bővítését. A mezőgazdasági nagyüzemek, a felvásárló vállalatok és a fogyasztási szövetkezetek erősítsék kapcsolataikat a kistermelőkkel.

Az élelmiszeriparban előtérbe kell helyezni a nem-

zetközi versenyképességet és a gazdaságosságot növelő fejlesztést. Bővíteni kell a tároló-, a hűtő- és raktárkapacitást. A mezőgazdasági üzemek és az élelmiszeripari vállalatok kölcsönös előnyökre épülő együttműködése, a termelési rendszerek fejlesztése erősítse az élelmiszer-termelés egész folyamatának hatékonyságát. Rugalmasabb, jobb értékesítési rendszerre van szükség, a termelők szélesítsék külpiaci kapcsolataikat.

4. A vízgazdálkodásban a fő feladat az igények jobb kielégítése, a vizeinkkel való takarékoskodás és a minőségvédelem. Az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítani az egészséges ivóvízellátás bővítésére, a csatornázásra és a szennyvíztisztításra. Magas színvonalon kell tartani az ár- és belvízvédelmet. Folytatni kell a Balaton vízminőségének javítására megkezdett programok megvalósítását.

5. A környezet- és természetvédelem feladatait fokozott felelősséggel kell ellátnia minden termelőegységnek és intézménynek. Több figyelmet kell fordítani a természeti környezet, a termőföld megóvására, a levegő tisztaságának és a víz minőségének javítására, valamint a hulladékok csökkentésére és ártalommentes elhelyezésére. Igényelni kell ehhez a társadalom széles körű közreműködését is.

6. A közlekedés fejlesztése tartson lépést a termelés növekedésével, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok bővülésével, a lakosság szükségleteivel. A vasúti és a közúti közlekedésben javuljanak a kulturált utazás feltételei, emeljék a szolgáltatások színvonalát.

Az áruszállításban a szervezettség növelésével, a fejlett eszközök és módszerek alkalmazásával, a közlekedési ágak közötti jobb munkamegosztással növelni kell a gazdaságosságot, mérsékelni a fajlagos ener-

giafelhasználást. A személyszállításban továbbra is érvényesüljön a tömegközlekedés elsőbbsége, folytatódjon a fővárosi metró építése. A személygépkocsiállomány és -használat a népgazdaság lehetőségeivel összhangban bővüljön. A közlekedési hálózat korszerűsítésében előnyben kell részesíteni a felújítást, a forgalom bővítéséhez nélkülözhetetlen fejlesztéseket.

A hírközlésben a legfontosabb feladat a távközlés, a telefonhálózat gyorsabb ütemű fejlesztése. Javítani kell a rádió és a televízió műsorának vételi lehetőségét, a postai szolgáltatásokat.

7. Hazánk természeti-gazdasági adottságai szükségessé teszik, hogy fokozzuk részvételünket a nemzetközi munkamegosztásban. Nemzetközi kapcsolatainkban továbbra is meghatározó szerepe van a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának, a szocialista gazdasági integrációban való aktív részvételünknek. A jövőben is a Szovjetunió lesz legfontosabb külkereskedelmi partnerünk, az alapvető energiahordozók és egyes fontos nyers- és alapanyagok, fejlett műszaki berendezések, technikai eszközök beszerzési forrása, termékeink fő vásárlója. Tovább kívánjuk bővíteni gazdasági együttműködésünket minden szocialista országgal. Tevékenyen közreműködünk a KGST 1984. évi felső szintű értekezletén elfogadott program megvalósításában, kezdeményezzük újabb együttműködési formák és módszerek kialakítását.

A fejlett tőkés országokkal a kölcsönös előnyök alapján bővítjük gazdasági kapcsolatainkat.

A fejlődő országokkal folytatott gazdasági kapcsolatainkban az áruforgalom növelése mellett szorgalmazzuk a kölcsönösen előnyös termelési együttműködést. Műszaki-tudományos együttműködéssel és szakemberek képzésével segíthetjük gazdasági-társadalmi céljaik megvalósítását.

A világpiaci követelmények fokozottabb érvényesítése szükségessé teszi, hogy emeljük külkereskedelmi tevékenységünk színvonalát, javítsuk a termelés és a külkereskedelem összhangját.

8. A párt gazdaságpolitikája egyaránt figyelembe veszi a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit és országunk adottságait. A termelőeszközök társadalmi tulajdonán alapuló szocialista tervgazdálkodás, a szabályozott áru-, pénz- és piaci viszonyok segítik a szocialista társadalom építését, alapvető társadalmi-gazdasági céljaink elérését.

A gazdaságirányítás továbbfejlesztésével el kell érni, hogy a tervezés, a szabályozás, valamint a szervezeti és intézményi rendszer korszerűsítése révén javuljon a központi állami irányítás hatékonysága, fokozódjon a vállalatok önállósága, felelőssége, kezdeményezőkészsége, fejlődjön vállalkozói magatartása.

A gazdaságirányítás fontos feladata az áraknak társadalmi és gazdasági céljainkkal összehangolt alakítása és ellenőrzése. A termelői árak a társadalmilag indokolt ráfordításokat fejezzék ki, és ne legyen rá mód, hogy a gazdaságtalan termelés, a hanyag munka költségeit a fogyasztókra hárítsák. A fogyasztói árak jobban igazodjanak a termelői árakhoz. Társadalompolitikai szempontból indokolt területeken a fogyasztói árak állami támogatását a jövőben is fenn kell tartani.

Gazdaságpolitikai feladataink megoldásában meghatározó szerepük van a szocialista nagyüzemeknek. El kell érnünk, hogy a népgazdaság minden területén nyereségesen, korszerűen gazdálkodó, jól szervezett és irányított, versenyképes állami vállalatok és szövetkezetek működjenek.

A szövetkezetek fontos szerepet töltenek be gazdasági, társadalmi életünkben. Arra kell törekedni,

hogy a gazdálkodás változó körülményeihez és követelményeihez igazodva tökéletesítsék működési mechanizmusukat, fokozottan vegyék ki részüket a helyi társadalompolitikai feladatok megoldásából.

Az állami vállalatok és szövetkezetek meghatározó szerepét biztosítva a jövőben is támogatjuk a lakosság igényeinek kielégítésében jelentős szerepet játszó kisipart és kiskereskedelmet.

Az utóbbi két évben a kiegészítő és kisegítő gazdasági tevékenység új formái alakultak ki. Az új szervezetek fokozatosan beilleszkednek a szocialista gazdálkodás rendszerébe, hozzájárulnak a vállalati gazdálkodás eredményeihez, a lakosság színvonalasabb ellátásához. Az e téren jelentkező kedvezőtlen jelenségeket le kell küzdeni, következetesen érvényt kell szerezni a rendelkezéseknek, és el kell érni, hogy a személyi jövedelmek a teljesítményekkel arányosak legyenek.

A szocialista munkaverseny és brigádmozgalom elsősorban a munkahelyi feladatok eredményes megoldásával, a tartalékok feltárásával, a termékek minőségének javításával járuljon hozzá a népgazdaság intenzív fejlesztésének gyorsabb kibontakoztatásához. A gazdálkodó szervezetek erősítsék a szocialista brigádok érdekeltségét a vállalati gazdálkodás javításában.

A gazdasági építőmunkában a párt alapvető feladata a gazdaságpolitika meghatározása, érvényesítése és végrehajtásának ellenőrzése. A pártszervezetek fő feladata a gazdaságpolitikai célok helyi megvalósításának segítése és ellenőrzése, a dolgozók mozgósítása politikai eszközökkel. Kezdeményezzék és támogassák a hatékonyság fokozására, a munkafegyelem erősítésére és a teljesítmények növelésére irányuló tö-

rekvéseket, gondoskodjanak róla, hogy az állami, gazdasági és társadalmi szervek a gazdaságpolitikai célok szolgálatában összehangoltan tevékenykedjenek.

IV.
ÉLETSZÍNVONAL, ÉLETKÖRÜLMÉNYEK, SZOCIÁLPOLITIKA

A XII. kongresszusnak az életszínvonal megőrzésére, az életkörülmények javítására vonatkozó határozatai társadalmi méretekben teljesültek. A lakosság reáljövedelme és fogyasztása — bár rétegenként eltérően alakult — összességében növekedett. Az áruellátás kiegyensúlyozott volt. Jelentős eredmény, hogy megvalósulnak az életkörülmények javítását szolgáló kiemelt programok a közoktatásban, az egészségügyben és a lakásellátásban. A reálbérek azonban csökkentek, egyes rétegek megélhetése nehezebbé vált.

A következő tervidőszakban a gazdasági fejlődés élénkítésével, jobb gazdálkodással, a teljesítmények növelésével, a munkafegyelem javításával meg kell alapozni az életszínvonal érzékelhető emelkedését. Növekedjen a lakosság fogyasztása, javuljanak az élet- és munkakörülmények, bővüljön az áruellátás, a szolgáltatások jobban elégítsék ki az igényeket. Az életkörülményeket jelentősen befolyásoló helyi infrastrukturális hálózat szélesebb körű társadalmi összefogással fejlődjön.

Az elosztás továbbfejlesztése szolgálja az eredményesebb munkára való ösztönzést, a szociális gondoskodást, a társadalmi igazságosságot. A lakosság jöve-

delmének növekedésén belül — az alapvető szociális ellátás sérelme nélkül — a munkajövedelmek alakulására kell nagyobb figyelmet fordítani.

A szociálpolitika legfontosabb célja továbbra is a szociális biztonság fenntartása, a munkateljesítménytől független társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése. Az anyagi források gyors növekedésével nem számolhatunk, ezért a meglevőket célirányosabban, hatékonyabban kell felhasználni.

1. A kollektívák és az egyének jövedelmében jobban tükröződjön a teljesítmények növekvő gazdasági és társadalmi értéke. A népgazdaság minden területén, a foglalkoztatottak minden csoportjában következetesebben érvényesüljön a munka minőségének javítására ösztönző anyagi érdekeltség. A bérek, a keresetek, a munkajövedelmek az eddiginél jobban fejezzék ki a teljesítményekben levő különbségeket, a munka társadalmi hasznosságát. Részesüljön fokozott elismerésben az eredményes alkotó munka, a műszaki fejlődést előre vivő tevékenység, a sikeres vállalkozói magatartás.

2. Szocialista államunk biztosítja a teljes foglalkoztatottságot. A munkához való jognak azonban együtt kell járnia a vállalt kötelezettségek teljesítésével, a lelkiismeretes, gondos, fegyelmezett munkával. A munkaerővel való hatékony gazdálkodás a vállalatok feladata; ésszerű hasznosítása végett növelni kell az érdekeltséget a gazdasági céljainkkal összhangban álló áramlásában. A dolgozók szervezett átcsoportosításában, átképzésében, az ezzel járó feladatok megoldásában növekszik az állami irányító szervek és a helyi tanácsok szerepe.

Az ötnapos munkahét általánossá vált, a továbbiakban a gazdasági feltételek megteremtésével a 40 órás munkahét széles körű bevezetése a feladat.

3. Társadalmi juttatási rendszerünket — alapvető vívmányait megőrizve — jobban összhangba kell hozni anyagi lehetőségeinkkel, és fokozottan kell érvényesíteni a rászorultság elvét, a társadalmi igazságosságot. Az egyes juttatások, szolgáltatások feltételeit a szociális és jövedelmi helyzettől függően jobban kell differenciálni. Fenn kell tartani — a leginkább rászorulók esetében pedig növelni — a szociális biztonságot.

A szociális támogatások növelésével is elő kell segíteni a születések számának emelkedését. Fokozatosan növekedjen a gyermeknevelés költségeihez való állami hozzájárulás, és ezáltal váljon kedvezőbbé a gyermekes családok helyzete. A gyermeknevelést megkönnyítő intézményrendszer fejlesztésével elő kell mozdítani a munkavállalás és a szülői hivatás összeegyeztetését, a családon belüli gyermekgondozás és -nevelés javítását. A családalapító fiatalok lakáshoz jutását meg kell könnyíteni. Mérsékelni kell a családok szociális és anyagi helyzetéből adódó esélykülönbségeket, és javítani az önálló életkezdés alapfeltételeit.

Az időskorúak létbiztonságának erősítése érdekében enyhíteni szükséges a nyugdíjrendszer feszültségeit. Biztosítani kell az alacsony nyugdíjak vásárlóértékének megőrzését. A nyugdíjasok helyzetének javítása végett bővítjük a munkavállalási lehetőséget, a nap közben elfoglaltságot és ellátást nyújtó intézmények hálózatát, a szociális gondozást.

A több tekintetben hátrányos helyzetű családok életfeltételeinek javítása átfogó foglalkoztatási, kulturális, egészségügyi és szociális feladat. Ki kell alakítani az állami és társadalmi gondoskodás összehangolt rendszerét, a családgondozói hálózatot.

4. Továbbra is fenn kell tartani a vásárlóerő és az árualap egyensúlyát, az áruellátás biztonságát. A szükségessé váló fogyasztói árváltozásokat az életszínvonal-politika céljaival összhangban kell megvalósítani. El kell érni, hogy javuljon a fogyasztási cikkek minősége, bővüljön választéka, váljanak kulturáltabbá a kereskedelmi munka és a vásárlás körülményei. A kistelepülések ellátására nagyobb gondot kell fordítani. Fokozódjon a fogyasztók érdekvédelme.

5. Alapvető feladat a lakosságot szolgáló infrastruktúra fejlesztése, minőségének javítása. A város- és községpolitikai célok között kerüljön első helyre a lakosság legszélesebb körét érintő alapszükségletek minél teljesebb kielégítése. A települések adjanak megfelelő keretet a szocialista életmód kibontakoztatásához. A területfejlesztés terheinek viselésében mutatkozó különbségeket mérsékelni kell. A települések fejlesztési feladatainak kijelölésében legyen meghatározó szerepe a helyi tanácsoknak és a lakosság igényeinek. A megvalósításban is növelni kell a tanácsok felelősségét, a lakosság érdekeltségét és részvételét.

6. Különösen fontos társadalompolitikai feladat a lakáshelyzet további javítása, a második 15 éves lakásépítési program fő céljainak elérése. A lakáshoz jutás fő formája továbbra is a személyi tulajdonú lakások építése, vásárlása legyen. Ezt az állam a központi és a helyi támogatás bővítésével, kedvezményes hitelekkel is segítse.

A lakáshoz jutás feltételeinek alakításában jobban figyelembe kell venni az egyének teherbíró képességének különbségeit. A vállalatok, intézmények jobban támogassák dolgozóik lakáshelyzetének javítását. Az állami lakásépítés és -gazdálkodás tegye lehe-

tővé, hogy a szociális szempontból leginkább rászoruló fiatal házasok, alacsony jövedelműek, nagycsaládosok lakáshoz jussanak. Az állampolgárokat érdekeltté kell tenni, hogy társadalmilag indokolt nagyságú lakásokban éljenek; segíteni kell a lakáscserék gyors, egyszerű lebonyolítását.

Az állami és a személyi tulajdonban levő lakások megóvása nagyobb erőfeszítéseket, szervezettséget és figyelmet igényel. A települések lakáshelyzetének javításában növekedjen a tanácsok gazdasági önállósága, pénzügyi lehetősége, felelőssége és érdekeltsége.

7. Az egészségügyi ellátás színvonalának emelése továbbra is fontos feladat. Javítani kell az alapellátást, a járóbetegek ellátását és a közegészségügyi tevékenységet. A szükséges korszerűsítéssel és a meglevő eszközök, berendezések jobb kihasználásával növeljük az egészségügyi intézmények munkájának eredményességét, mérsékeljük az ellátás indokolatlan területi különbségeit. Mivel az időskorú népesség száma emelkedik, növelni szükséges a szociális otthonok, a krónikus betegségben szenvedők ellátását szolgáló kórházi ágyak számát, és bővíteni a házi beteggondozás intézményes formáit. Fokozott figyelmet kell fordítani a betegségek megelőzésére.

8. A testnevelési és sportmozgalom az eddiginél eredményesebben járuljon hozzá a lakosság egészségesebb életmódjához, a fiatalok fizikai erőnlétének javításához. Nagyobb figyelmet kell fordítani az iskolai testnevelésre, a diáksport fejlesztésére, a szabadidő kulturált eltöltésének elősegítésére.

A tömegsportra épülő versenysport segítse a sportolás iránti igények felkeltését, teljesítményeivel járuljon hozzá hazánk jó hírének növeléséhez.

Szélesíteni kell a turizmust, bővíteni a szerényebb igényeket kielégítő üdülési, kirándulási lehetősége-

ket. Az idegenforgalom fejlesztése során nagyobb gondot kell fordítani a létesítmények felújítására, a szolgáltatások színvonalának emelésére. A nemzetközi turizmus kiterjesztésével járuljunk hozzá a kulturális értékek jobb megismeréséhez, a népek közötti békés kapcsolatok erősítéséhez.

V.
IDEOLÓGIA, MŰVELŐDÉSPOLITIKA, SZOCIALISTA ÉLETMÓD

A társadalom tudatát alapvetően a párt fő politikai céljaival való azonosulás, a társadalmi cselekvést pedig az aktív alkotó munka jellemzi. Ez megnyilvánul a társadalmi céljaink tekintetében meglevő közmegegyezésben, a tenniakarásban és a helytállásban. Erősödött népünk felelősségérzete történelmi vívmányaink megőrzéséért, továbbfejlesztéséért. Társadalmunk széles köreiben a szocialista eszmék természetes értékké váltak, növekszik erkölcsi és világnézeti elveink teljesebb érvényre jutásának igénye, de tapasztalható politikai és világnézeti érdektelenség is.

1. A párt ösztönözte a szocialista építés napirenden levő feladatainak elméleti megalapozását. Propagandatevékenységében eredményeink ismertetése mellett törekedett fejlődésünk lehetőségeinek, korlátainak és ellentmondásainak bemutatására, s mindezzel mélyítette a szocialista gondolkodást és a nemzeti önismeretet.

Ideológiai életünkben megélénkültek az eszméinktől idegen jelenségek is. Előfordulnak kísérletek történelmi utunk, nemzeti értékeink polgári szemléletű vagy nacionalista átértékelésére. Tapasztalhatók osztályszemléletet nélkülöző vagy illúziókkal terhes né-

zetek a szocializmusról, a kapitalizmusról, korunk alapvető kérdéseiről. Esetenként jelentkeznek szocialista eszméinkkel szemben álló nézetek, a reális lehetőségeinket figyelmen kívül hagyó elképzelések, javaslatok. Fékezi az alkotó gondolkodást az elméleti munkában is megmutatkozó kényelmesség, igénytelenség. E jelenségekkel szemben nem kielégítő a vitaszellem, a téves nézetek gyakran nem kapnak színvonalas, érvelő marxista kritikát, visszautasítást.

2. Az ideológiai munka fejlesztése gazdasági és társadalompolitikai feladataink megoldásának nélkülözhetetlen feltétele. Sokrétűen és mélyebben kell elemezni társadalmi viszonyainkat, előre kell lépni a szocialista fejlődés hazai és nemzetközi tapasztalatainak a marxizmus—leninizmus alapján álló elméleti általánosításában.

A közgondolkodásban gazdagítani és reálisabbá kell tenni a szocializmusról kialakult felfogást. Az ideológiai munka állítsa középpontba az értelmes és tartalmas emberi élet megvalósításának összefüggését a munka megbecsülésével, a társadalmi igazságosság érvényesítésével, a dolgozók közösségének társadalmat és egyént formáló szerepével, szocialista és humanista értékeinkkel. Segítse elő a reális nemzeti önismeret kialakulását, a nemzeti önbecsülés és a szocialista hazafiság fejlődését. Tudatosítsa, hogy népünk jövőjének egyik legfontosabb biztosítéka a társadalmi haladás világméretű előmozdítása, az internacionalizmus eszméjének elmélyítése és gyakorlati alkalmazása, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom iránti szolidaritás.

Ideológiai, szellemi életünk segítse elő a szocialista fejlődés és a világban végbemenő változások során felmerülő új kérdések marxista megválaszolását, az előrehaladást szolgáló új gondolatok befogadását.

Késedelem nélkül reagáljon az elveinket és politikánkat bármely oldalról eltorzító nézetekre, leplezze le a szocializmustól idegen eszméket és törekvéseket, utasítsa el a valóságtól elrugaszkodó, voluntarista megnyilvánulásokat. Határozottan, elvi alapokon, az ideológiai és a tömegpolitikai munka eszközeivel is folytatni kell a harcot az imperialisták antikommunista propagandája, a burzsoá eszmék, a maradi nézetek ellen.

A korábbinál többet kell tenni a politikai tudat formálásáért. Ehhez jobban össze kell hangolni a propagandát, az agitációt és a tömegtájékoztatást. A marxizmus—leninizmus oktatása eszméink, világnézetünk terjesztésével segítse a szocialista építés feladatainak megoldását. Az agitáció adjon választ a dolgozókat foglalkoztató kérdésekre, és járuljon hozzá mozgósításukhoz. Nagy és felelősségteljes feladat hárul a televízióra, a rádióra és a sajtóra a párt politikájának megismertetésében, a hiteles, pontos és gyors tájékoztatásban, a közvélemény formálásában, a cselekvő társadalmi magatartás kialakításában. Számolva a televízió, a rádió és a sajtó megnövekedett közvéleményformáló szerepével, tovább kell javítani munkájukat. Különösen a belpolitikai és ideológiai-kulturális kérdések alapos, körültekintő, felelősségteljes megvilágítására kell nagyobb figyelmet fordítani. Külföldre irányuló propagandánk segítse elő, hogy a nemzetközi közvéleményben hiteles kép alakuljon ki hazánkról.

3. A tudományos kutatás színvonala összességében megfelel országunk adottságainak, eredményesen segíti az építőmunkát. A nemzetközi élvonalba tartoznak a matematika, a fizika és a biológia egyes ágaiban folyó kutatások. Bővült az alkalmazott és fejlesztő kutatások köre. Módosult a kutatásterve-

zés rendszere, szorosabban kapcsolódik a népgazdasági tervezéshez. Az intézményrendszer jobban igazodik a kutatás különböző területeihez. Az agrárkutatás kielégíti a mezőgazdaság fejlesztésének igényeit, hozzájárul eredményeihez. Az ipar egészére még nem jellemző a műszaki, technológiai kutatókkal való eredményes együttmunkálkodás. A tudományok művelői jelentős szerepet vállaltak a politikai döntések megalapozásában; a mai társadalmi kérdések elméleti feldolgozása azonban elmarad az igényektől.

A szocialista társadalom előrehaladásának elengedhetetlen feltétele a tudomány fejlődése, eredményeinek gyakorlati alkalmazása, ezért a kutatás az ország előtt álló legfontosabb feladatok megoldására összpontosítsa figyelmét. A tudomány művelői a bevezethető új műszaki és technológiai kultúrák kifejlesztésével és alkalmazásával jobban járuljanak hozzá a termelőmunka színvonalának és hatékonyságának emeléséhez; vállaljanak részt a döntési lehetőségek változatainak kidolgozásában; segítsék a kulturált, egészséges emberi élet jobb formálását. Fokozottan támogatni kell mind a távlati célokat megalapozó, mind a mai igényekhez igazodó kutatásokat és eredményeik alkalmazását. Erősíteni kell a kutatás, a műszaki fejlesztés, a termelés és az értékesítés kapcsolatát.

A társadalomtudományok művelőinek elsőrendű feladata korunk legfontosabb kérdéseinek kellő színvonalú elméleti-ideológiai feldolgozása. A párt és az állam a döntések megalapozásában mindinkább igényli a tudományok közreműködését, a tudósok érezzék az ezzel járó felelősséget.

Javítani kell a tudományos kutatás feltételeit. Fejlődjön a tudományirányítás és az ellenőrzés demokratikus mechanizmusa. Az egyetemeken és a főiskolá-

kon folyó kutatások részesüljenek növekvő támogatásban. A tehetséges, színvonalas teljesítményt nyújtó kutatók kiválasztásával és képzésével gondoskodjunk a kutatói állomány megfelelő minőségű utánpótlásáról.

Fenn kell tartani, egyes, számunkra fontos területeken pedig bővíteni kell a nemzetközi tudományos kapcsolatokat.

4. Az oktatási rendszer lényegében ellátja a reá háruló feladatokat. Ebben nagy szerepe van az oktatási intézményekben áldozatos munkát végző pedagógusoknak. Az oktató-nevelő munka hatékonyabb módszerei azonban még nem szilárdultak meg, lassan terjednek. A tanulók egy részének tudása, készségeinek fejlesztése elmarad a követelményektől. A szakképzés nem tud kellő ütemben alkalmazkodni a gyorsan változó szükségletekhez. Nem sikerült megszüntetni a pedagógushiányt.

A következő években folytatni kell az oktatás elhatározott korszerűsítését, amelynek középpontjában a tartalmi megújítás, az oktató-nevelő munka minőségének javítása, a szocialista nevelés erősítése áll.

Az iskola alapozza meg a tanulók általános műveltségét, tudományos világnézetét. Adjon széles alapokra helyezett, tovább építhető szakmai ismereteket. Fordítson nagyobb figyelmet arra, hogy a tanulóifjúság meggyőző válaszokat kapjon társadalmi, politikai, ideológiai és kulturális kérdéseire. Neveljen jobban a munkára, formálja elkötelezettebben az ifjúság jellemét, magatartását. Fejlessze a fiatalok egyéni adottságait, bontakoztassa ki képességeiket, segítse az esélykülönbségek csökkentését, gondozza a tehetségeket. Erősítse a családdal, a társadalmi szervezetekkel, a közművelődési intézményekkel való együttműködését.

A közoktatás javításának feladatait és feltételeit társadalmi-gazdasági program keretében kell meghatározni. Meg kell kezdeni a felsőoktatás hosszú távú fejlesztési programjának megvalósítását, gyorsabban kell az igényekhez igazítani a képzést és a továbbképzést. A pedagóguspálya társadalmi megbecsülésének növelésével is elő kell segíteni a pedagógushiány megszüntetését.

A felnőttoktatásnak változatlanul jelentős a szerepe a lakosság műveltségének gyarapításában, s a korábbinál nagyobbak a feladatai a szakképzésben, az átképzésben és a továbbképzésben.

5. A különféle művészeti ágakban számos értékes alkotás született, művészeink nemzetközi sikerei jelentősek. Mindazonáltal nem kielégítő művészetünkben szocialista valóságunk, a mai társadalmi folyamatok ábrázolása és megjelenítése. Az alkotó munkában helyenként eszmei zavart, elbizonytalanodást, olykor társadalmunk reális folyamataitól való elszakadást észlelhetünk.

A párt művészetpolitikájának fő célja, hogy megteremtse a művészet alapvető társadalmi feladatainak teljesítéséhez szükséges feltételeket. Változatlan alapelvünk az alkotás szabadságának biztosítása, a művészi kezdeményezések, kísérletezések támogatása, az alkotó műhelyek önálló, felelős működésének segítése. Az irodalomra, a művészetekre jellemző eszmei és stílusbeli sokszínűség feladása nélkül arra kell törekedni, hogy az értékrendet a szocialista szellemiségű művek határozzák meg. A művészetkritika és a művészetelmélet az eddiginél hatásosabban, kezdeményezőbben vegyen részt a mai magyar és külföldi irodalmi és művészeti áramlatok, értékek és a vitatható törekvések minősítésében. Jobban kell támogatni a szocialista eszmeiségű, ízlésformáló művészi alkotáso-

kat. Határozottan fel kell lépni az eszméinktől idegen, szocialista viszonyainkat eltorzító törekvések ellen.

6. A művelődés térhódítása, az általános és a szakmai műveltség gyarapítása társadalmi, gazdasági előrehaladásunknak fontos feltétele. Népünk kultúrája gazdagodott, de a kulturális igényeket még nem tudjuk eléggé színvonalasan kielégíteni. Korszerűsíteni kell a művelődési intézmények tartalmi munkáját A művelődési igények felkeltésében és kielégítésében különösen fontos szerepe van a televíziónak és a rádiónak. Helyezzük szélesebb alapokra az öntevékeny művészi, művelődési csoportok munkáját. Tegyük színvonalasabbá a milliókat érintő szórakoztatást.

7. A művészeti és a kulturális életben erősíteni kell a párt elvi irányító és kezdeményező szerepét. Ettől elválaszthatatlan a kommunisták felelősségtudatának növelése, egységük erősítése, az irányító munkában az elvszerűség, a szervezettség, a fegyelmezettség fokozása, a marxista kritika erősítése. Az állami, gazdasági szabályozást a művelődéspolitikai elveknek és érdekeknek megfelelően folyamatosan korszerűsíteni szükséges. A közpénzeket fordítsuk elsősorban a szocialista értékek támogatására és a tömegek műveltségét színvonalasan gazdagító vállalkozásokra. A kulturális intézményrendszer jobban igazodjon a mai igényekhez.

8. Az ideológiai munkát a politikai, gazdasági és kulturális feladatok megoldásával szoros egységben kell fejleszteni. E munka eredményessége fontos mércéje a pártszervek és a pártszervezetek egész tevékenységének. Az alapszervezetekben folyó ideológiai munka készítse fel a kommunistákat, hogy környezetükben eredményesen terjesszék eszméinket,

magyarázzák politikánkat, és mozgósítsák a dolgozókat céljaink megvalósítására. Minden kommunista kötelessége, hogy határozott kiállással, meggyőző érveléssel lépjen fel eszméink és a párt politikája mellett, a szocializmustól idegen nézetekkel szemben. Az irányító pártszervek nyújtsanak ehhez tartalmi és módszertani segítséget. Az állami intézményekben, a társadalmi szervezetekben dolgozó kommunisták fontos pártmegbízatása, hogy ideológiai tevékenységükkel is segítsék az állami és társadalmi szervek működését.

VI.
A PÁRT ÉS A TÖMEGSZERVEZETEK

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a munkásosztály forradalmi élcsapata, a dolgozó nép pártja eredményesen irányítja, szervezi a szocialista építőmunkát, betölti vezető szerepét. Politikájával kifejezi, tevékenységével bizonyítja, hogy teljesíti a nép szolgálatában vállalt kötelezettségeit. A párt és a tömegek kapcsolata jó, a nép bízik a pártban, támogatja politikáját, dolgozik megvalósításáért. A pártban érvényesülnek a lenini normák.

A bonyolultabb helyzet, a nehezebb feladatok próbára teszik a pártszervezeteket és a kommunistákat is. A párttagok többsége példamutatóan helytáll. A pártszervezetek igyekeznek alkalmazkodni a változó feladatokhoz. Növekedett önállóságuk, kezdeményezőkészségük és felelősségük, de a pártmunkát még sok formális, bürokratikus vonás terheli. Egyes párthatározatok végrehajtása lassan halad. A párttagok egy részénél a politika képviseletében bizonytalanság, bátortalanság, a pártfegyelem lazulása tapasztalható.

1. A szocialista építőmunka sikeres folytatásának fő követelménye, hogy erősödjön és tovább szélesedjen a párt eszmei, politikai befolyása. A vezető szerep gyakorlásának alapja a népünk, nemzetünk érdekeit kifejező és szolgáló, a társadalom valóságos helyzetét figyelembe vevő marxista—leninista politika. Ennek képviselete és megvalósítása nagymértékben függ a határozatok végrehajtásának megszervezésétől és ellenőrzésétől. Munkánknak ma ez a gyenge pontja. Minden szinten nagyobb figyelmet kell fordítani a munka megszervezésére, végrehajtására és ellenőrzésére. A pártszervezeteknek, a kommunistáknak elsőrendű feladatuk, hogy a pártonkívülieket bevonják a közös gondolkodásba és cselekvésbe.

A vezető szerep érvényesítése, a politika sikeres megvalósítása megköveteli a párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységét. A párt egysége nem egyszer s mindenkorra adott, azt folytonosan meg kell újítani. Ezt segíti a demokratikus centralizmus következetes érvényesítése a pártéletben. A párttestületekben, a pártfórumokon folytatott szabad vitáknak, a nézetek szembesítésének lényeges szerepük van a politika formálásában, az egység létrehozásában, a közös cselekvés alapjainak megteremtésében és erősítésében. Az egységnek a párt politikája melletti kiállás és a megvalósításban tanúsított helytállás a próbája.

A párt hatékony működése feltételezi a pártélet szabályainak, a lenini elveknek a következetes megtartását, a kollektív vezetésnek és a pártfórumok demokratikus működésének az erősítését, a pártszerű kritikát, a párttagok jogainak és a pártfegyelemnek az érvényesítését. A párton belüli demokratikus, nyílt közösségi viszonyok kihatnak az egész társadalmi közéletre, sőt meghatározó módon befolyásolják. Az

eddiginél több lehetőséget kell teremteni, hogy a párttagság a nagyobb horderejű társadalmi kérdések eldöntése előtt a párt fórumain véleményt nyilvánithasson, javaslatokat tehessen, jobban részt vehessen a döntések előkészítésében. A pártfórumokon, taggyűléseken gyakrabban tűzzenek napirendre fontos közérdekű témákat. A taggyűléseken, a választott testületek ülésein egyenlő jogú és kötelezettségű kommunisták vesznek részt. Senki se érezze magát alá- és fölérendeltségi viszonyban. Biztosítani kell, hogy a párt fórumain mindenki szabadon fejthesse ki véleményét, s az elhangzott véleményeket a döntéshozatal során érdemben mérlegeljék.

A párt politikájának kidolgozásában, végrehajtásában és ellenőrzésében fontos szerepe van az alapszervezetek és a taggyűlések önálló, kezdeményező munkájának. Növelni kell a pártmunka mozgalmi jellegét, vissza kell szorítani és fel kell számolni a hivatali felfogást és stílust, a formalizmust. A párt politikáját támogató egyetértést és cselekvést aktív politizálással, érveléssel, eszmecserével kell kialakítani. A kommunisták kezdeményezzék a problémák feltárását és megoldását, a hibás gyakorlat kiigazítását.

A taggyűléseknek fontos szerepük van a párt tagjainak nevelésében is; a közösség alakítsa és kérje számon azokat a kommunista magatartási normákat, amelyekhez a párttagoknak igazodniuk kell. A pártszervezetek alkossanak olyan jó szellemű közösséget, amely elősegíti, hogy a párttagokat még inkább a helytállás, a szerény, fegyelmezett magatartás jellemezze.

2. A pártnak 862 000 tagja van, ötvenezerrel több, mint a XII. kongresszus idején. A tagságnak eredeti foglalkozása szerint csaknem háromnegyede, jelenlegi foglalkozása szerint pedig több mint a fele

munkás és szövetkezeti paraszt. A párttagok politikai, szakmai és általános műveltsége gyarapodott. A pártépítés gyenge a fiatalok között és az értelmiségiek egyes rétegeiben.

A tagfelvételek során nagy figyelmet kell szentelni annak, hogy a társadalom minden rétegéből azok kerüljenek a pártba, akik aktívak a közéletben, szocialista módon élnek, munkájuk, magatartásuk, társadalmi tevékenységük alapján megbecsülést élveznek. Tudatosabb politikai meggyőző és szervező munkát kell végezni, hogy a dolgozó és tanuló fiatalok legjobbjai nagyobb számban és arányban kérjék felvételüket. Meg kell válni azoktól, akik nem tesznek eleget kötelességeiknek, s akik alkalmatlanná váltak a párttagságra. A párt sorainak erősítéséért minden pártszervezet, minden kommunista személyesen is felelős.

3. A párt politikájának megvalósításában, az ország előtt álló feladatok megoldásában kiemelkedő szerepük van a választott testületek tagjainak, a párt- és állami apparátus vezető munkatársainak. A vezetők zöme munkája és magatartása alapján rászolgál a bizalomra, alkalmas teendőinek ellátására. A pártnak továbbra is felelősséget kell vállalnia, hogy a vezető beosztásokban rátermett, hozzáértő emberek dolgozzanak. Ismét megerősíti azt az elvet és gyakorlatot, hogy — a párttisztségek kivételével — minden beosztást betölthet arra alkalmas pártonkívüli is. A káderpolitikai elvekre alapozva a kádermunka gyakorlatát jobban hozzá kell igazítani a társadalmi-gazdasági fejlődés követelményeihez, a szocialista demokratizmus fejlődéséhez. Növelni kell az illetékes párt-, állami, gazdasági szervek felelősségét, hogy a káderkérdéseket kellő időben oldják meg. A párt illetékes testületei döntéseik során elsősorban a vezetők

politikai és erkölcsi alkalmasságát vizsgálják. A szakmai hozzáértés felelős megítélését az illetékes állami, gazdasági irányító szervektől igényeljék.

A vezető tisztségekre olyan személyeket — köztük nagyobb számban fiatalokat, nőket — kell jelölni, akik munkájukkal bizonyítják, hogy elkötelezetten szolgálják a szocializmus ügyét, magas fokú szakmai ismereteik vannak, vállalják a felelős döntést, cselekvést. A pártszervek és -szervezetek támogassák a kezdeményező, az újat felkaroló, a rendet és a fegyelmet megkövetelő vezetőket. A vezetői tevékenységet is a teljesítmény és a magatartás alapján kell megítélni. A leghatározottabban fel kell lépni a hatalommal való visszaélés mindenfajta megnyilvánulása ellen. Beosztásra való tekintet nélkül mindenkitől meg kell követelni a szocialista normák megtartását.

Szélesíteni kell a kádermunka demokratizmusát, növelni kell nyíltságát. Ez a legjobb ellenszere a káderpolitikai elveket ma is gyakran eltorzító szubjektivizmusnak. A vezetők kiválasztását, munkáját jobban a közvélemény ellenőrzése alá kell helyezni. Állami, gazdasági területen a vezető munkakörök többségét választás, illetve pályázat útján kell betölteni; gyakoribbá kell tenni a meghatározott időre szóló kinevezéseket, megbízatásokat. Ahol a feltételek lehetővé teszik, állítsanak több jelöltet. A társadalmi szervek, a demokratikus fórumok éljenek jogaikkal. Tervszerűbbé kell tenni a káderekkel való foglalkozást, javítani a vezetők képzését és továbbképzését.

4. A párt és a nép előtt álló nagy és nehéz feladatok megoldásában kiemelkedő szerepe és felelőssége van minden pártszervezetnek, minden kommunistának. Pártunk harcokban edzett, gazdag tapasztalatai vannak, bírja népünk bizalmát. Birtokában van minden lényeges feltételnek, hogy vezetésé-

vel eredményesen folytatódjék a szocializmus építése Magyarországon. Ehhez azonban arra is szükség van, hogy a párt maga is emelje munkájának színvonalát, fejlessze munkastílusát és munkamódszereit, a párt minden szerve, szervezete, minden kommunista tegyen eleget a nagyobb követelményeknek; mindenki a maga helyén egész tudásával, fegyelmezetten dolgozzon népünk boldogulásáért, szocialista hazánk további sikeres fejlődéséért.

5. A tömegszervezetek és -mozgalmak társadalmi életünk fontos tényezői, nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a szocializmus építésében. A szakszervezetek, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, a Hazafias Népfront, a nőmozgalom, a szövetkezetek érdekvédelmi szervei és más tömegszervezetek, -mozgalmak rendeltetésüknek megfelelően, önállóan és eredményesen végzik feladatukat. A párt a politika kimunkálásában és végrehajtásában igényli a tömegszervezetek és -mozgalmak alkotó részvételét, számít kezdeményezéseikre, épít tapasztalataikra, figyelembe veszi véleményüket. Támogat minden közhasznú egyesületet, mozgalmat, mely szocialista alapon, törvényeinkkel összhangban tevékenykedik.

A párt a tömegszervezeteket és -mozgalmakat jól bevált gyakorlatának megfelelően elvileg, politikailag irányítja, politikájának az ott dolgozó kommunisták révén szerez érvényt. A kommunisták példamutató magatartásukkal és meggyőző munkájukkal növeljék a párt befolyását a tömegszervezetekben és -mozgalmakban. Segítsék elő, hogy eredményesen oldják meg feladataikat.

6. Pártunk támaszkodik a szakszervezetekre, a munkásosztály, a bérből és fizetésből élő dolgozók legátfogóbb szervezeteire. Igényli részvételüket a politika kimunkálásában, elfogadtatásában és megva-

lósításában. A magyar szakszervezetek a hatalom gyakorlásának részesei, önállóan látják el feladataikat, mozgósítják a dolgozókat a szocialista építőmunkára, képviselik és védelmezik tagjaik érdekeit, a dolgozók törvényes jogait. Nélkülözhetetlen szerepet töltenek be szocialista társadalmunk építésében, a nemzeti összefogás erősítésében, a dolgozó tömegekkel való egyetértés és együttműködés megteremtésében.

A szakszervezetek erősítsék érdekvédelmi, érdekképviseleti tevékenységüket, mert ez a feltétele annak, hogy befolyásuk fokozódjon, eredményesen mozgósítsák tagságukat társadalmunk politikai és gazdasági erejének növelésére, s igényeljék a kötelezettségek fegyelmezett teljesítését. A szocialista munkaverseny fejlesztésével, a dolgozók alkotó erejének kibontakoztatásával, az üzemi-munkahelyi demokrácia elmélyítésével segítsék elő a dolgozóknak a termelésben, a politika végrehajtásában való aktív részvételét. Fordítsanak megkülönböztetett figyelmet szervezeti életük fejlesztésére, valamint a fiatalok politikai nevelésére, érdekeik képviseletére.

7. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség szocialista rendszerünk aktív politikai tényezője, a magyar ifjúság egységes politikai szervezete, a párt irányításával, szervezetileg önállóan működik. Eredményesen vesz részt a társadalom előtt álló feladatok megoldásában. Fő hivatása, hogy hirdesse és képviselje a párt politikáját, nyerje meg az ifjúságot szocialista céljainknak, képviselje és védje a fiatalok sajátos érdekeit, tárja fel és közvetítse problémáikat a párt- és állami szervekhez. Segítse elő politikai, szakmai fejlődésüket.

Az ifjúsági szövetség erősítse munkájának fiatalos, mozgalmi jellegét. Nevelje tagságát, a fiatalokat szocialista hazánk szeretetére, felelős magatartásra és

cselekvésre. Ápolja haladó hagyományainkat, erősítse a nemzeti érzést és az internacionalista szolidaritást, járuljon hozzá a népek, a különböző nemzetiségű fiatalok közti megértés és barátság elmélyítéséhez. A fiatalok ismerjék meg jobban — mint nemzeti történelmünk részét — a kommunisták harcait, a szocializmus építésének magyarországi tapasztalatait.

A párt szervei és szervezetei közvetlenül felelősek az irányításuk alá tartozó KISZ-szervezetek támogatásáért. Erősítsék önállóságukat, bátorítsák kezdeményezéseiket. A KISZ-szervezetekkel együtt gondoskodjanak az alkalmas fiatalok párttaggá neveléséről.

8. A Hazafias Népfront eredményesen segíti a párt szövetségi politikájának érvényesítését, a szocialista célok jegyében megvalósuló nemzeti összefogást. Ellátja közjogi feladatait, a közélet tevékeny résztvevője.

A Hazafias Népfront továbbra is vállaljon aktív szerepet a szocialista építést, a társadalmi viszonyok szocialista fejlődését szolgáló erőfeszítésekben. A szövetségi politikát követve erősítse népünk összeforrottságát, mozgósítson az ország előtt álló feladatok megoldására. Törekedjen arra, hogy munkája nyomán a társadalom minden osztályában és rétegében növekedjen a közéletben résztvevők száma. Segítse elő, hogy az országos jelentőségű és a helyi közérdekű vitákban egyaránt minél többen nyilváníthassanak véleményt. A népfront fórumai járuljanak hozzá a közös gondolkodás és cselekvés általánossá tételéhez, erősítsék az egymás iránti megbecsülést és figyelmet. A népfrontbizottságok vállaljanak nagyobb szerepet a településpolitikai feladatok kialakításában és megvalósításában. Karolják fel a természet- és környezetvédelem ügyét. Legyenek kezdeményezői és szervezői az értelmes, a közösségi célokat szolgáló társadalmi munkának.

VII.
A PÁRT NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGE

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom a társadalmi haladás legfontosabb és legkövetkezetesebb ereje. A kommunista és munkáspártok önállóan, a nemzeti adottságokkal, hagyományokkal és a követelményekkel összhangban alakítják politikájukat és fejtik ki tevékenységüket. A társadalmi fejlődés és a nemzetközi élet eseményeit elemezve arra törekednek, hogy a marxizmus—leninizmuson alapuló, a kor követelményeinek megfelelő választ adjanak az új kérdésekre. A népek sorsáért viselt történelmi felelősséget átérezve képviselik álláspontjukat a világpolitikában. A kommunisták a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének a hívei, és az emberiséget fenyegető termonukleáris katasztrófa elhárításának, a nemzetközi béke és biztonság megszilárdításának legkövetkezetesebb harcosai.

1. A kommunista és munkáspártok a szocialista országokban az új társadalom építésének vezetői; a fejlett tőkés országokban sokoldalú küzdelmet folytatnak a dolgozók politikai és gazdasági jogainak érvényesítéséért, a már elért vívmányok megőrzéséért, a kizsákmányolás megszüntetéséhez szükséges feltételek megteremtéséért; a fejlődő világban áldozatos harcot vívnak a nemzeti függetlenségért és megszilárdításáért, az elmaradottság felszámolásáért, a gazdasági-társadalmi felemelkedésért.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom politikai befolyása világméretekben szélesedik, szervezeti ereje növekszik, új pártok jönnek létre. A kommunisták aktívan dolgoznak a közéletben, a társadal-

mi és tömegmozgalmakban. A mozgalom egyes pártjainak működési feltételei azonban kedvezőtlenebbé váltak, kudarcokat is szenvedtek, mert megnövekedett a nemzetközi feszültség, fokozódott a kommunistaellenesség, és munkájuk hazai körülményei is általában bonyolultabbak, mint korábban. Az eredmények és a kudarcok tapasztalatainak figyelembevételével mozgalmunkat a megújulás érdekében folyó törekvések jellemzik.

A testvérpártok a legfőbb közös célok elérése érdekében erősítik internacionalista szolidaritásukat. Szorosabbá vált a szocialista országok kommunista és munkáspártjainak együttműködése, rendszeresebbek a magas szintű találkozók és a feladatokat egyeztető munkatalálkozók. Megkülönböztetett jelentősége van, hogy a kommunisták közösen lépnek fel a béke megőrzéséért vívott világméretű küzdelemben.

A kommunista és munkáspártok összefogását nem gyengíthetik azok a viták, melyek szükségszerűen zajlanak a szocializmushoz vezető utakról, a már létező, illetve a még csak célként megjelölt szocialista társadalomról, a pártok közötti viszony követelményeiről. Az ilyen viták — ha a közös ügy sikerét tartják szem előtt — természetesek, gazdagítják a marxizmus—leninizmus elméletét, és hasznosan mozdítják elő a gyakorlati feladatok megoldását. Az általánosan elfogadott alapelvektől eltérő, az egyes pártok eredményeit és erőfeszítéseit lebecsülő álláspontok és megnyilvánulások azonban káros feszültségeket okoznak a pártok viszonyában, nehezítik a közös fellépést, gyengítik a mozgalom befolyását korunk alapvető kérdéseinek megoldására.

2. A Magyar Szocialista Munkáspárt tevékeny részt vállal a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom összefogásának erősítésében, kö-

zös ügyünk előmozdításában. Fontosnak tartja az alkotó szellemű, nyílt elvtársi véleménycserét, ennek két- és többoldalú formáit. Osztozik a világbéke megőrzését, a társadalmi haladást szolgáló közös erőfeszítésekben.

Pártunk szorosan együttműködik a Szovjetunió Kommunista Pártjával, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom legtapasztaltabb erejével. Fejleszti együttműködését a szocialista országokban tevékenykedő testvérpártokkal. A tartalmában és formájában egyre gazdagodó pártközi együttműködés hasznosan segíti egymás tapasztalatainak alaposabb megismerését és a hazai feltételeknek megfelelő alkalmazását, népeink barátságának, országaink összefogásának erősítését, közös céljaink elérését.

A Magyar Szocialista Munkáspárt fejleszti kapcsolatait a tőkés országokban működő kommunista és munkáspártokkal, figyelemmel kíséri alkotó útkeresésüket, szolidáris velük, és támogatja a monopoltőke hatalmának korlátozásáért, a demokratikus jogok védelméért és kiterjesztéséért, a társadalmi haladásért vívott küzdelmüket. Bővíti együttműködését a fejlődő országok kommunista és munkáspártjaival, különös figyelmet fordít az újonnan létrejött marxista—leninista pártokra, segíti őket igazságos harcukban.

Pártunk szolidáris a fejlődő országok nemzeti felszabadító mozgalmaival, nemzeti demokratikus pártjaival, támogatja küzdelmüket, melyet a fajüldözés, a diktatórikus rendszerek, az újgyarmatosítás ellen, népeik függetlenségéért és társadalmi felemelkedéséért folytatnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tovább építi kapcsolatait a szocialista, szociáldemokrata pártokkal. Hasznosnak tartja a véleménycserét minden olyan párttal, mozgalommal, amely felelősséget érez

a béke ügyéért. Az ideológiai ellentétek, a társadalmi fejlődés és a nemzetközi élet egyes eseményeinek, tényeinek eltérő megítélése nem akadályozhatja, hogy összefogjunk, együttműködjünk az emberiség sorsát érintő legfontosabb nemzetközi kérdések megoldásában, a világbéke megőrzésében, a leszerelésért folyó küzdelemben, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének és kölcsönösen előnyös kapcsolatainak előmozdításában.

★

Pártunk, forradalmi küldetésének megfelelően, történelmi felelősséget vállalt a szocializmus magyarországi felépítéséért. A szocialista forradalom győzelemre vitelével, népünk bizalmából nemzetünk vezető erejévé vált. Politikája kifejezi, hűen képviseli népünk alapvető érdekeit. Ugyanakkor a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom szerves része is, szolidáris a szocializmusért folyó világméretű küzdelemmel. A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom léte és fejlődése a szocializmus hazai építésének fontos támasza, lehetővé teszi, hogy hazánk a társadalmi fejlődés leghaladóbb áramlatához kapcsolódjon. A szocializmus építésének magyarországi eredményei egyaránt szolgálják népünk felemelkedését és a társadalmi haladás, a szocializmus, a béke egyetemes ügyét.

TARTALOM

Bevezető 5

I. Nemzetközi helyzet, külpolitikánk 7
II. Társadalmi és politikai viszonyaink 12
III. A gazdasági építőmunka 20
IV. Életszínvonal, életkörülmények, szociálpolitika 31
V. Ideológia, művelődéspolitika, szocialista életmód 36
VI. A párt és a tömegszervezetek 43
VII. A párt nemzetközi tevékenysége 51

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
84-6065 Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető Csöndes Zoltán vezérigazgató
Szerkesztette Vince Gábor
A borító és a tipográfia Székffy Gyula munkája
Műszaki vezető Bereczki Gábor
Terjedelme 4,2 (A/5) ív

5,– Ft